

**Cerebral
Parese-foreningen**

LM-sak 4: Interessepolitisk program

**Sentralstyrets forslag til interessepolitisk
program for 2022-2024**

Forslag til interessepolitisk program for 2022-2024

1.0 Innledning

«CP-foreningens overordnede mål er samfunnsmessig likestilling og deltakelse for mennesker med cerebral parese og andre lignende nevrologiske diagnoser. CP-foreningen vil motarbeide alle former for diskriminering av funksjonshemmede og krever anerkjennelse av alle menneskers likeverd, like rettigheter og like muligheter.»

Ifølge formålsparagrafen vår er CP-foreningens viktigste oppgave å arbeide for likestilling og deltakelse, og i den kommende periode vil vi prioritere å arbeide med FN-konvensjonen for funksjonshemmedes rettigheter (CRPD).

FN-konvensjonens viktigste mål er å sikre funksjonshemmede et selvstendig liv og full deltakelse på alle samfunnsområder. Strategien er å bygge ned barrierer som hindrer deltakelse, og kompensere ved økonomiske støtteordninger, praktisk bistand og sørge for habilitering og rehabilitering.

Kapittelinndeling:

Kap. 1: Innledning

Kap. 2: Likestilling, deltagelse og antidiskriminering

Kap. 3: Oppvekst, utdanning og fritid

Kap. 4: Bolig

Kap. 5: Brukerstyrt personlig assistanse (BPA)

Kap. 6: Pårørendepolitikk

Kap. 7: Arbeid og levekår

Kap. 8: Seniorpolitikk

Kap. 9: Helse og omsorg

Kap. 10: Tilgjengelighet, teknologi, hjelpemidler og transport

2.0 Likestilling, deltagelse og antidiskriminering

CP-foreningen vil arbeide for at FN-konvensjonen for funksjonshemmedes rettigheter (CRPD) skal innarbeides i norsk menneskerettighetslov. Hensikten er å gi FN-konvensjonen forrang, dersom det skulle være konflikt mellom nasjonal lovgivning og konvensjonen. Vi vil også arbeide for at Norge skal signere tilleggsprotokollen, slik at norske borgere gis adgang til å klage til FN. Arbeidet med konvensjonen er et viktig signal om å styrke funksjonshemmedes posisjon i samfunnet, som likeverdige borgere.

I 2023 er det kommunestyre- og fylkestingsvalg og fram mot valget vil vi sette et særlig søkelys på tjeneste- og oppfølgingstilbudet i kommunene. En forutsetning for likestilling og deltagelse er et likeverdig tjenestetilbud. Vi ser et mangelfullt tilbud og store forskjeller rundt om i landet. Undersøkelser fra FFO og NorCP viser at koronapandemien ytterligere har satt tilbudet under press. Vi vil arbeide for å styrke det kommunale tilbudet, og å gjøre kommunene mer ansvarlige for å følge opp CRPD.

50 Vi vil også arbeide for å bekjempe alle former for diskriminering og støtte opp om
51 tiltak som ivaretar rettighetene og bedrer rettsikkerheten til personer med
52 funksjonsnedsettelse. Mange møter fortsatt på fordommer og blir utestengt fra
53 viktige samfunnsarenaer. Denne urettferdigheten må synliggjøres. Nedsatt
54 funksjonsevne er et diskrimineringsgrunnlag på lik linje med kjønn, etnisitet, tro- og
55 livssyn og seksuell orientering.

56

57 **CP-foreningen vil arbeide for:**

- 58 • at CRPD skal bli innarbeidet i norsk menneskerettighetslov.
- 59 • å innføre et mer likeverdig oppfølgings- og tjenestetilbud for personer med CP
60 og lignende funksjonsnedsettelse, spesielt i kommunene.
- 61 • å gjøre kommuner ansvarlige i deres forpliktelser for å oppfylle CRPD og
62 å øke kunnskapen om CRPD i kommunene gjennom opplæring av ansatte.
- 63 • å motvirke alle former for diskriminering og sosial utestengelse på alle
64 samfunnsområder.
- 65 • å bekjempe hatkriminalitet og hatefulle ytringer.

66

67

68 **3.0 Oppvekst, utdanning og fritid**

69

70

71 **3.1 Oppvekst og gode overganger**

72 Vi vil arbeide for at alle barn og unge med CP har en trygg oppvekst, kjenner seg
73 ønsket og får delta på lik linje med andre.

74

75 Vi vil også arbeide for å gjøre overgangene mellom barnehage og skole, mellom
76 skoletrinnene, til høyere utdanning og inn i voksenlivet enklere.

77

78 I barnehage, skole og skolefritidsordninger (SFO) er det viktig at de voksne rundt
79 barnet har kunnskap om CP, blant annet om viktigheten av kognisjon og
80 energiøkonomisering.

81

82 **CP-foreningen vil arbeide for:**

- 83 • at overgangene møtes med tiltak som gjør det lettere for hele familien.
- 84 • at informasjon om CP gjøres tilgjengelig for barnehage, skoler, studiesteder,
85 kommuner og andre relevante instanser.
- 86 • at elever med CP tilbys nevropsykologisk utredning og veiledningssamtale om
87 resultatene i forkant av ny skolesituasjon/overgang og etter behov i skole- og
88 utdanningsforløpet.
- 89 • at det i barnehage, skole og skolefritidsordninger tas større hensyn til barnas
90 energibruk.
- 91 • at alle barnehager, skoler og skolefritidsordninger arbeider aktivt for en mer
92 inkluderende praksis.

93

94

95 **3.2 Barnehage**

96 Hvordan barnehagen oppleves har stor betydning for barna selv og familien. Det er
97 viktig at barn med CP møter trygge og kompetente voksne og at det samarbeides med

98 relevante instanser. Barn med funksjonsnedsettelse skal sikres tidlig innsats og
99 følges opp individuelt med kunnskapsbaserte og riktige tiltak.

100
101 **CP-foreningen vil arbeide for:**

- 102 • at alle barn i barnehagen som har behov det, sikres individuell oppfølging og
103 får støtte til å utvikle sitt potensial.
- 104 • at personalet har tilgang på kunnskap om CP.
- 105 • at alle barn i barnehagen som har behov for det sikres alternativ og
106 supplerende kommunikasjon (ASK) og at de ansatte får tilstrekkelig opplæring
107 og har nødvendig kompetanse.
- 108 • at spesialpedagogikk og kunnskap om funksjonsnedsettelse styrkes i
109 barnehagelærerutdanningen.

110
111
112 **3.3 Grunnskole og videregående opplæring**

113 Vi vil arbeide for en inkluderende skole, der alle elever blir sett, stilt forventninger til
114 og opplever å ha like muligheter. Dessverre viser statistikken at mange barn og unge
115 med funksjonsnedsettelse opplever sosial utestengelse og mobbing. Vårt mål er at
116 alle barn og unge med CP skal få et faglig og sosialt utbytte av skolen.

117
118 Det er viktig at valg av skole tar utgangspunkt i hva som er til det beste for barnet.
119 Noen opplever best læring, mestring og utvikling ved å gå på skole i nærmiljøet,
120 andre gjennom et mer spesialisert tilbud. Mangelfull universell utforming og
121 ressurser skal ikke hindre barn i å gå på nærskolen sin.

122
123 I perioden 2022-2023 skal Stortinget behandle og vedta ny opplæringslov og vi vil
124 spesielt arbeide for å ivareta, samt styrke rettighetene til elever med CP og lignende
125 funksjonsnedsettelse. Vi vil også arbeide for å styrke kvaliteten på den individuelt
126 tilrettelagte undervisningen (spesialundervisning).

127
128 Selv om det legges opp til et mer desentralisert støttesystem og kompetanseutvikling
129 lokalt i kommunene når det gjelder spesialpedagogikk og inkluderende praksis i
130 skolen, vil vi fortsatt arbeide for at Statped styrkes som et nasjonalt støttesystem og at
131 ASK må forbli et selvstendig fagområde i Statped.

132
133 Vi vil arbeide for at flere elever med funksjonsnedsettelse fullfører videregående
134 skole, blant annet gjennom bedre tilpassede utdanningsløp og flere tilpassede
135 lærlingeplasser. Vi opplever at dagens yrkes- og studieveiledning ikke er tilstrekkelig.
136 Denne må styrkes for å ivareta behovene til elever med funksjonsnedsettelse.

137
138 **CP-foreningen vil arbeide for:**

- 139 • å sikre rettighetene til elever med funksjonsnedsettelse som
140 individuelt tilrettelagt opplæring, alternativ supplerende kommunikasjon
141 (ASK), praktisk tilrettelegging og assistanse.
- 142 • at ASK skal bli anerkjent som et eget språk i språkloven.
- 143 • at alle elever som har behov for individuelt tilrettelagt opplæring skal få
144 opplæring av fagpersoner med pedagogisk eller spesialpedagogisk
145 kompetanse.
- 146 • at kompetansen og laget rundt elevene og skolene styrkes, uten at ressursene
147 til Statped som et statlig nasjonalt støttesystem svekkes.

- 148 • at alle skal få fullføre videregående skole uansett alder og at de som trenger
149 lærlingeplass får det.
150 • å styrke yrkes- og studieveiledningen for elever med funksjonsnedsettelse.
151 • at det skal foretas en individuell vurdering av praktisk gjennomføring av
152 eksamen i forkant av selve eksamensdagen.
153 • at spesialpedagogikk og kunnskap om funksjonsnedsettelse styrkes i
154 lærerutdanningen.
155 • at regelverket knyttet til skolemiljø og mobbing følges opp av alle involverte
156 instanser på en god måte og at skoler i større grad ivaretar en inkluderende
157 praksis.
158
159

3.4 Høyere utdanning

161 Sammenhengen mellom utdanningsnivå og sysselsetting er sterkere for personer med
162 funksjonsnedsettelse enn andre. Vi vil derfor arbeide for at flere med CP kan
163 gjennomføre høyere utdanning og gjøre overgangen til studentlivet enklere. Vi vil
164 jobbe for tilretteleggingstiltak, slik at studentene kan bruke energien sin på studier
165 framfor unødvendige hindringer og vanskelige praktiske gjøremål. Blant annet
166 ønsker vi at studenter kan søke om BPA, eller andre hjelpetjenester, samtidig som
167 søknad til opptak sendes inn, slik at alle praktiske forhold knyttet til hverdagen er på
168 plass før studiestart.
169

CP-foreningen vil arbeide for:

- 171 • at flere med CP skal kunne gjennomføre høyere utdanning.
172 • en lovfestet rett til tilrettelegging innen høyere utdanning.
173 • å gjeninnføre utdanning som tiltak for ungdom under 22 år.
174 • at alle studiesteder skal være universelt utformet (inkludert læremidler).
175 • at studenter lettere skal få vedtak på BPA, ved at det blant annet ikke stilles
176 krav til bostedsadresse for å kunne søke på ordningen.
177 • at det skal bli enklere for studenter med funksjonsnedsettelse å dra på
178 utveksling til utlandet der dette er den del av studiet eller et valg i studieløpet.
179 • flere tilrettelagte studentboliger.
180 • flere tilrettelagte folkehøyskoletilbud.
181
182

3.5 Fritid

184 Undersøkelser viser at personer med funksjonsnedsettelse utestenges fra deltagelse
185 på kultur-, idretts- og fritidsarenaer fordi tilbudene ikke er tilstrekkelig tilrettelagte.
186 Vi vil arbeide for at alle med CP, uansett alder, får mulighet til en aktiv fritid med
187 meningsfulle fritids- og kulturaktiviteter.
188

CP-foreningen vil arbeide for:

- 189 • universelt utformede kultur- og fritidstilbud.
191 • at natur og rekreasjonsområder gjøres tilgjengelig for personer med
192 funksjonsnedsettelse.
193 • at det blir lettere å finne informasjon om tilgjengelige kultur- og
194 aktivitetstilbud.
195 • å utvide potten til å søke om aktivitetshjelpemidler.
196 • økt støtte til opplæring i hjelpemidler og tilretteleggingstiltak.

- 197
- 198
- 199
- 200
- 201
- 202
- 203
- mer fleksible ordninger for bruk av støttekontakter og BPA for å sikre selvstendigjøring og deltagelse.
 - å bedre ferietilbudet og ferieopplevelser for personer med CP og deres pårørende.
 - flere tilrettelagte fritidsboliger.

4.0 Bolig

204

205 Mange med funksjonsnedsettelse opplever en begrenset valgfrihet når det gjelder

206 valg av bolig. Vi vil arbeide for at de individuelle rettighetene styrkes og at personer

207 med CP og lignende funksjonsnedsettelse skal ha innflytelse og medbestemmelse på

208 hvor en skal bo, hvordan en skal bo og hvem en skal bo sammen med.

209

210 Kommunenes boligpolitikk må i større grad ta utgangspunkt i den enkeltes/de

211 enkelte families behov og ikke være styrt av det boligtilbudet som allerede eksisterer.

212 Det må bli lettere å kunne eie sin egen bolig, samtidig som kommunene må sikre at

213 det finnes trygge, tilrettelagte og rimelige boliger til leie for de som har sammensatte

214 behov eller trenger tilsyn.

215

216 Vi vil også arbeide for at det må bygges flere tilrettelagte og universelt utformede

217 boliger. Det må stilles mer krav til strekkelig areal slik at flere boliger kan benyttes av

218 personer med CP og lignende funksjonsnedsettelse. Vi vil også arbeide for styrke de

219 boligsosiale virkemidlene og de økonomiske støtterordningene, som blant annet

220 Husbanken.

221

CP-foreningen vil arbeide for:

- 222
- at den individuelle retten til bolig må styrkes og at den enkelte sikres medbestemmelse og innflytelse i valg av bosted.
 - at kommuner ikke planlegger og bygger store institusjonslignende omsorgsboliger for unge og voksne og avlastningsboliger for barn med CP og lignende funksjonsnedsettelse.
 - at det skal bli enklere for unge med CP og deres pårørende å få hjelp og veiledning i kommunene til å kunne planlegge og gjennomføre flytting og å etablere seg i egen bolig.
 - å styrke de boligsosiale virkemidlene og de økonomiske støtterordningene og at ordningene øremerkes.
 - at kravene til universell utforming styrkes, blant annet til areal, slik at vi får flere leiligheter som faktisk plass til ulike tekniske hjelpemidler og nødvendig utstyr.
 - at det etableres flere tilgjengelige utleieboliger og leie-til-eie-løsninger.
 - at de kommunale husleiene reduseres og at ordninger som «gjengs leie» avskaffes.
 - at vedlikehold prioriteres i kommunale boliger.
 - at den nasjonale bostøtteordningen gjennomgås og forbedres og blant annet inkluderer flere med uføretrygd.
 - at kommunene tilbyr et tilstrekkelig og verdig dag- og botilbud til personer med funksjonsnedsettelse og at tilbudet ivaretar den enkeltes individuelle behov.
- 223
- 224
- 225
- 226
- 227
- 228
- 229
- 230
- 231
- 232
- 233
- 234
- 235
- 236
- 237
- 238
- 239
- 240
- 241
- 242
- 243
- 244

- 245
- 246
- 247
- 248
- 249
- 250
- at personer med CP og lignende som bor i kommunale omsorgsboliger med personalbase, bør få innflytelse ved ansettelse av personell.
 - at personell i kommunale omsorgsboliger er faglærte og får tilstrekkelig opplæring i CP og ASK.

251 **5.0 Brukerstyrt personlig assistanse (BPA)**

252 Vi vil arbeide for en ny og mer rettferdig BPA-ordning. Vi mener det er på tide at
253 ordningen i større grad skal fungere som et likestillingsverktøy og gi den enkelte
254 bedre mulighet til å leve mer selvstendige og deltagende liv.

255

256 Det er alt for mange i dag som ikke får innvilget BPA eller mottar tilstrekkelig med
257 timer. Det er også en utfordring i dag at kommunene praktiserer ordningen ulikt og
258 ved flytting følger ikke vedtaket med. Vi vil at alle som har et reelt behov skal få BPA
259 og i større grad bestemme selv hva BPA-timene skal brukes til.

260

261 Vi vil arbeide for at BPA-ordningen skal ut av helselovgivningen, ivaretas i en egen
262 lov og at ordningen skal gis en mer stabil finansiering enn det som er tilfelle i dag.
263 Vi vil også arbeide for en større forståelse og kunnskap i samfunnet om hva BPA-
264 ordningen er og hvor viktig den er for personer med funksjonsnedsettelse.

265 **CP-foreningen vil arbeide for:**

- 266
- at retten til BPA utvides til å gjelde alle, uansett alder, som har et reelt behov for assistanse, inkludert personer med lett grad av CP.
 - at retten til BPA ivaretas i en egen lov, men der helsehjelp og medisinsk oppfølging inkluderes for de som har behov for det.
 - at BPA-ordningen blir mer fleksibel og at den enkelte bruker selv kan bestemme mer hva timene brukes til.
 - at kommuner, bydeler og saksbehandlere opparbeider seg mer kunnskap om BPA og intensjonen med ordningen.
 - at familier i større grad gis reell valgfrihet, det vil si at de kan velge BPA framfor avlastning utenfor hjemmet dersom det er mest hensiktsmessig. En utvidet rett til SFO (4.-7.trinn) ikke skal hindre familier å få innvilget vedtak om BPA.
 - at personer som bor i døgnbemannede omsorgsboliger også skal få tilgang på BPA-tjenester.
 - at det skal være enklere for studenter å få innvilget BPA og at ordningen skal være på plass før studiestart.
 - at BPA-ordningen fortsatt skal sikre muligheten til å få assistert ledelse.
 - mest mulig fleksible BPA-ordninger, uten at det går på tvers av arbeidsmiljøloven og rettigheter til de ansatte.

287 **6.0 Pårørendepolitikk**

288

289 Mange pårørende bruker unødvendig mye tid og ressurser på å orientere seg i
290 systemet. For familier med store omsorgsoppgaver er det et stort behov for et
291 koordinert tjenestetilbud, samt hjelp til viktige prosesser som riktig skoletilbud,
292 passende hjelpemidler og framtidig boligløsning.

293

294 Det er viktig med et godt støtte- og avlastningstilbud, slik at pårørende makter å stå i
295 krevende og belastende omsorgsoppgaver over tid. Vi vil arbeide for at pårørende får
296 innflytelse og medbestemmelse på hva slags tilbud som tildeles fra kommunen.

297
298 Mange pårørende sliter med å beholde tilknytningen til arbeidslivet. Vi mener det er
299 mulig å både arbeide for et mer inkluderende arbeidsliv og bedre kompenserende
300 økonomiske ordninger. Det er viktig at foreldre til barn som har store omsorgsbehov
301 ikke blir rammet økonomisk.

302
303 Flere velferdsordninger opphører i det barnet fyller 18 år, selv om ikke
304 omsorgsbehovet har endret seg vesentlig. Vi vil derfor jobbe for å bedre
305 støtteordningene for foreldre som har hjemmeboende barn med store hjelpebehov.

307 **CP-foreningen vil arbeide for:**

- 308 • en bedre fungerende ordning med rettighetsbasert individuell plan og
- 309 koordinatortjeneste.
- 310 • at kommunene styrkes med en statlig og uavhengig støttetjeneste for koordinator,
- 311 barnekoordinator og individuell plan som kan veilede og gi opplæringstilbud til
- 312 kommunene.
- 313 • at avlastningstilbud, støttekontaktilbud, og tilbud om praktisk bistand tilpasses
- 314 den enkeltes families reelle behov.
- 315 • at pårørende kan få beholde rett på forhøyet hjelpestønad, opplæringspenger og
- 316 omsorgspenger etter at barnet har fylt 18 år, dersom det er hjemmeboende og har
- 317 funksjonsnedsettelse eller kronisk sykdom.
- 318 • at pleiepengeordningen forblir tids-ubegrenset for familier med alvorlige syke barn.
- 319 • at omsorgsstønad rettighetsfestes, og at nasjonale retningslinjer må sikre lik tilgang
- 320 til ordningen og definere en minstesats.
- 321 • at søsken ivaretas og inkluderes i rollen som pårørende.
- 322 • at barn til personer med CP og lignende funksjonsnedsettelse ivaretas og får
- 323 tilstrekkelig veiledning i rollen som pårørende.
- 324 • at de som trenger ledsager i forbindelse med reise til behandlings- og
- 325 rehabiliteringstilbud får dekket kostnaden.

326

327

328 **7.0 Arbeid og levekår**

329

330

331 **7.1 Arbeid**

332 Personer med funksjonsnedsettelse er en ressurs i arbeidslivet. Mange står ufrivillig
333 utenfor og vi vil derfor arbeide for at flere med CP skal få delta. I dag er statens
334 virkemidler og tiltak knyttet til regjeringens inkluderingsdugnad. Vi vil arbeide for at
335 regjeringen forplikter seg ytterligere for å oppnå økt likestilling og høyere
336 sysselsettingsgrad.

337

338 Det må legges til rette for at flere arbeidsgivere ansetter arbeidstakere med
339 funksjonsnedsettelse. Dette handler om å utfordre holdninger og fordommer og å
340 appellere til at flere bedrifter, både private og offentlige, tar et større samfunnsansvar
341 ved å etablere flere arbeidsplasser og stillinger som er tilpasset personer med
342 funksjonsnedsettelse.

343

344 Det er viktig at NAV organiseres og gis mer ressurser slik at saksbehandlerne på de
345 lokale NAV-kontorene er i stand til å kunne gi en tett, individuell og riktig oppfølging
346 til de som trenger det.

347

348 Vi vil arbeide for gode fastholdelses- og tilretteleggingstiltak slik at flere har mulighet
349 til å beholde arbeidstilknytningen lengst mulig. Flere enn i dag må få en reell
350 mulighet til å kunne ta i bruk restarbeidsevnen sin og kunne kombinere arbeid og
351 uføretrygd.

352

353 Vi vil også arbeide for at VTA og VTO-ordningen (Varig tilrettelagte arbeidsplasser og
354 Varig tilrettelagte arbeidsplasser i ordinær bedrift) styrkes og at det etableres flere og
355 mer differensierte dagtilbud utenfor det ordinære arbeidslivet.

356

357 **CP - foreningen vil arbeide for:**

- 358 • at inkluderingsdugnaden styrkes med flere og mer virksomme tiltak og
359 virkemidler.
- 360 • at det opprettes flere tilpassede stillinger som øremerkes personer med
361 nedsatt funksjonsevne og at arbeidsplasser som tar dette ansvaret blir
362 kompensert økonomisk.
- 363 • at NAV organiseres og gis mer ressurser slik at de lokale saksbehandlere får
364 større mulighet til å kunne følge opp hver enkelt med riktig oppfølging og
365 tiltak.
- 366 • at de statlige rammene for ordningen med funksjonsassistanse i arbeidslivet
367 økes og at ordningen utvides til og også gjelde personer med kognitive
368 vansker.
- 369 • at ordningen med funksjonsassistanse også gjelder de som har praksisplass,
370 slik at de som er i praksis og på utprøving kan få mulighet til å få vist seg
371 tilstrekkelig fram.
- 372 • at de statlige rammene for lønnstilskudd økes, slik at flere arbeidsgivere kan
373 stimuleres til å ansette og beholde arbeidstakere med CP.
- 374 • å styrke vernet i arbeidsmiljøloven for personer med funksjonsnedsettelse.
- 375 • flere VTA og VTO-plasser og at ordningen tilpasses bedre den enkeltes
376 funksjonsevne og at ordningen forblir et statlig ansvar.
- 377 • å styrke ordninger som Helt med, slik at vi kan inkludere flere med
378 utviklingshemming i ordinært arbeidsliv.
- 379 • at kommunene stimuleres til å etablere flere dagaktivitetstilbud som
380 alternativer til ordinært arbeid. Dagtilbudene bør bli mer spesialiserte i
381 forhold til fysisk og psykisk funksjonshemming slik at gruppedynamikken og
382 aktivitetene kan tilrettelegges bedre til funksjonsnivået.

383

384

385 **7.2 Økonomi og levekår**

386 Personer med funksjonsnedsettelse og kronisk sykdom har dårligere økonomiske
387 levekår sammenlignet med befolkningen ellers, både på grunn av svakere tilknytning
388 til arbeidslivet og merkostnader som følge av sin livssituasjon.

389

390 Vi vil derfor kjempe imot innstramminger i de helsebaserte ytelsene og arbeide for
391 ordninger som virker kompenserende og reduserer de økonomiske følgene av det å ha
392 en funksjonsnedsettelse og en kronisk sykdom. Vi mener også at de ulike

393 støtteordningene og ytelsene, må sees mer i sammenheng enn de gjør i dag. Den
394 enkelte skal ikke risikere å miste en viktig inntekt, på grunn av endringer i en annen.
395

396 Vi vil støtte opp regjeringens intensjon om å innføre en ny tillitsreform i NAV. I
397 denne sammenheng vil vi arbeide for at også brukerne av NAV gis mer tillit. For
398 eksempel opplever mange med CP eller familiene deres et altfor stort krav om
399 dokumentasjon i de ulike søknadsprosessene.
400

401 Vi vil arbeide for at omverdenen og myndighetene i større grad enn i dag ser på uføre
402 som en positiv ressurs i samfunnet. Uføre skal ha mulig
403 het til å delta i arbeidslivet og det må bli enklere å bidra på andre samfunnsarenaer,
404 som for eksempel innenfor frivilligheten og i organisasjonslivet.
405

406 Vi vil også arbeide for rettigheter og levekår for personer med utviklingshemming og
407 at regjeringen følger opp med en stortingsmelding om rettigheter for denne gruppa.
408

409 **CP - foreningen vil arbeide for:**

- 410 • å hindre innstramminger i helsebaserte ytelsene.
- 411 • å reduserer egenandelen for helsetjenester for personer med funksjonsnedsettelse
412 og kroniske diagnoser.
- 413 • å sikre en grunnstønadsordning som dekker de ekstrautgiftene kronisk syke og
414 funksjonshemmede har.
- 415 • en tillitsreform i NAV som i større grad gir tillit til brukerne og som blant annet
416 reduserer kravet til dokumentasjon.
- 417 • å opprettholde skjermingstillegget knyttet til uføres alderpensjon og tillegget som
418 delvis skjermer mottakerne av virkningen av levealdersjusteringen etter
419 folketrygdloven.
- 420 • at de som har fått innvilget arbeidsavklaringspenger (AAP) skal beholde de til de
421 enten er avklart til arbeid eller uføretrygd.
- 422 • at de som har fått innvilget uføretrygd skal få arbeidsoppfølging hos NAV.
- 423 • at det blir enklere for uføretrygdede å ta i bruk restarbeidsevnen sin og kombinere
424 arbeid med trygd.
- 425 • at flere får innvilget bostøtte, inkludert unge uføre, og at bostøtten ikke reguleres i
426 trappetrinn slik at ikke små eller tilfeldige inntekter resulterer i kutt som overstiger
427 ekstraintekten (for eksempel oppmuntringslønn).
- 428 • at regjeringen følger opp med en egen stortingsmelding om rettigheter til
429 utviklingshemmede.

430

431

432 **8.0 Seniorpolitikk**

433 Vi trenger en politikk for eldre, som ivaretar behovene for personer som har levd hele
434 livet med nedsatt funksjonsevne. Det er ikke slik at man blir «lik alle andre» når man
435 fyller 67 år. Eldre med CP møter på andre typer utfordringer enn sine jevnaldre.

436 Vi har for lite kunnskap om hvordan aldring med funksjonsnedsettelse gir seg utslag i
437 forhold til helse, boforhold, deltakelse og familieliv.

438

439 **CP-foreningen vil arbeide for:**

- 440 • at kommunene i større grad planlegger og tilrettelegger for eldre som har levd
441 med funksjonsnedsettelse.
- 442 • at det skal bli enklere for eldre med CP å få hjelp og støtte i kommunene til å
443 kunne planlegge alderdommen og gjennomføre flytting til en mer
444 hensiktsmessig og tilgjengelig bolig.
- 445 • at også personer med CP over 67 år skal få innvilget BPA og beholde ordningen
446 så lenge det er hensiktsmessig for den enkelte bruker.
- 447 • at velferdsteknologien tilpasses behovene til eldre med funksjonsnedsettelse
448 og at det i større grad tas hensyn til alle de som har vanskeligheter med å finne
449 ut av internett, smarttelefon og nye betalingsløsninger.
- 450 • at seniorpolitikk på arbeidsplassen må ivareta særskilt personer med
451 funksjonsnedsettelse.
- 452 • at det forskes mer på aldring og funksjonsnedsettelse, særlig senskader.
453

454

455 **9.0 Helse og omsorg**

456

457

458 **9.1 Spesialisthelsetjenesten**

459 CP-diagnosen er omfattende og krever spesialister og tverrfaglighet. Vi vil arbeide for
460 å styrke og videreutvikle det nevrologiske tilbudet i helseforetakene. Innenfor
461 utredning, diagnostisering og behandling vil vi arbeide for et likeverdig tilbud i hele
462 landet.

463

464 Vi vil arbeide for å styrke rehabiliterings- og habiliteringstilbudet i landet, særlig
465 habiliteringstilbudet i helseforetakene. Alle barn med CP, også gruppen med lettere
466 grad, skal tilbys et systematisk og kunnskapsbasert oppfølgingstilbud gjennom
467 NorCP. Vi vil også fortsatt arbeide for å utvide den systematiske oppfølgingen til å
468 også gjelde voksne med CP og å få til gode overganger i oppfølgingstilbudet mellom
469 barn og voksne.

470

471 Det viktig at intensivtilbudet styrkes, inkludert også for de med store hjelpebehov, da
472 forskningen viser god effekt. Dersom ordningen fritt behandlingsvalg avvikles i
473 kommende periode, vil vi arbeide for at dagens intensivtilbud består, da vi ikke ser at
474 offentlige tilbudet er tilstrekkelig i dag. Vi vil beholde den valgfriheten den enkelte
475 har i dag.
476

477 Personer med CP er avhengig av bistand både fra primær- og spesialisthelsetjenesten.
478 En god informasjonsflyt, tett dialog og kontinuerlig samarbeid er avgjørende for at
479 personer med CP skal kunne leve godt i et livsløpsperspektiv.

480 Arbeidet med digitalisering og bedre teknologiske løsninger må komme vår gruppe til
481 gode. Løsningene må være universelt utformet, og det må legges til rette for støtte og
482 opplæring.

483 Forskrifter, prioriteringsveiledere, retningslinjer og veiledere er ikke godt nok
484 innarbeidet i praksis. Det er medvirkende til at det er for stor variasjon i tilbud og
485 tjenester.

486
487
488
489
490
491
492
493
494
495
496
497
498
499
500
501
502
503
504
505
506
507
508
509
510
511
512
513
514
515
516
517
518
519
520
521
522
523
524
525
526
527
528
529
530
531
532
533
534
535

CP-foreningen vil arbeide for:

- at CP-diagnosen kan stilles tidligere enn i dag og at innsatsen settes inn tidligere for å bevare og utvikle det motoriske og kognitive funksjonsnivået.
- at det forskes mer på CP og lignende nevrologiske diagnoser, både på årsaker, forløp og effekt av behandlingstilbud.
- at det innføres et systematisk kunnskapsbasert oppfølgingsprogram for alle voksne med CP, som omfatter både motorisk, kognitiv og psykisk helse, og at det utvikles bedre overganger mellom barne- og voksenhabiliteringene.
- at det utvikles faglige, kunnskapsbaserte og nasjonale retningslinjer for CP gjennom hele livsløpet.
- at tverrfaglig intensivtilbud etableres i alle helseregioner for barn og voksne med kompleks og alvorlig grad av funksjonsnedsettelse som følge av CP og andre medfødte tilstander.
- at etablerte og kunnskapsbaserte habiliterings- og rehabiliteringstilbud styrkes, og at det er rom for utprøving og bruk av alternative tilbud.
- at CP-diagnosen prioriteres i oppfølgingen av regjeringens hjernehelsestrategi.
- at ordningen behandlingsreiser til utlandet utvides til å inkludere CP-diagnosen og lignende diagnoser.
- en mer helhetlig tankegang omkring pasientene, der spesialist- og primærhelsetjenesten samarbeider tettere.
- at de som skal bruke habiliterings- og rehabiliteringstjenester har valgfrihet på tvers av kommuner og helseregioner.

9.2 Primærhelsetjenesten

I tillegg til en god spesialisthelsetjeneste, er vi også avhengige av en velfungerende helsetjeneste kommunalt. Det er en utfordring at kommunene har fått mer ansvar og flere oppgaver, uten at de har fått tilstrekkelige midler og ressurser til å følge opp.

Arbeidet med digitalisering og teknologisk utvikling er viktig, og kan også gi nye muligheter for informasjon og beslutningsstøtte. Det viktig at løsningene blir universelt utformet og at det gis støtte og opplæring i bruk.

Undersøkelser viser at koronapandemien ytterligere har forverret oppfølgingstilbudet i kommunene, derfor må det settes inn ressurser for å ta inn etterslepet. Vi vil derfor arbeide for å styrke tilbudet i perioden som kommer og å synliggjøre behovet til våre grupper i kommunene og i primærhelsetjenesten.

For mange med CP er fastlegeordningen viktig. Fastlegen har en viktig rolle i å henvise til spesialister, behandlings- og rehabiliteringsinstitusjoner, samt skrive erklæringer i forbindelse med søknader. Vi vil arbeide for at fastlegeordningen blir bedre tilpasset behovet til personer med CP og lignende diagnoser. Det er viktig at det er et godt system i kommunen, slik at personer med CP og lignende diagnoser får samme tilbud om screeningsundersøkelser, for eksempel kolesterolverdier, mammografi, gynekologi eller gastroskopi.

Vi vil også arbeide for å bedre det tverrfaglige habiliteringstilbudet i kommunene, for eksempel psykolog, fysio- og ergoterapitilbudet.

536 **CP-foreningen vil arbeide for:**

- 537
- et mer likeverdige behandlings- og tjenestetilbud i kommunene.
 - 538 • å styrke fastlegeordningen.
 - 539 • at tilbudet om fysio- og ergoterapi styrkes og at fysioterapibehandlingen
 - 540 unntas egenbetaling.
 - 541 • at flere med CP får ta del i helse- og behandlingstilbudene i kommunene,
 - 542 særlig i de periodene der en har behov for økt medisinsk oppfølging.
 - 543 • at det etableres lærings- og mestringstilbud i alle kommuner som kan tilby
 - 544 trenings- og aktivitetstilbud, samt kost- og ernæringsveiledning for personer
 - 545 med funksjonsnedsettelse.
 - 546 • at det tilrettelegges for palliativ behandling i bolig ved livets slutfase.
- 547
- 548

549 **9.3 Psykisk helse**

550 Personer med CP viser seg, ifølge forskning, å være godt representert blant de som
551 har psykiske problemer. Vanskene ser ut til å være uavhengig av funksjonsnivå og
552 alder. Koronapandemien har gjort det vanskeligere for mange med CP, da mange har
553 måttet leve isolert og har måtte klare seg uten de daglige vante gjøremål og rutiner.

554

555 Tilgangen til psykisk helsetjeneste må bli bedre. Vi trenger både å styrke det
556 forebyggende arbeidet og at det skal bli enklere å få hjelp når man trenger den. Vi vil
557 at psykiatere og psykologer i større grad enn i dag skal ha kompetanse på
558 funksjonsnedsettelse og kroniske sykdommer.

559

560 Vi vil også arbeide for at psykisk helse blir en del av den systematiske oppfølgingen
561 både for barn og for voksne med CP. Vi opplever at mange med CP havner mellom to
562 stoler i dagens oppfølgingstilbud, da veldig mange eksempelvis ikke får oppfølging i
563 BUP, barne- og ungdomspsykiatrien.

564

565 **CP-foreningen vil arbeide for:**

- 566 • at tilgangen til psykisk helsetjeneste blir enklere i dag.
 - 567 • at regjeringen følger koronapandemiens konsekvenser for personer med CP og
 - 568 lignende diagnoser.
 - 569 • at psykisk helse blir en del av den systematiske oppfølgingen både for barn og for
 - 570 voksne med CP.
 - 571 • at kommuner og helseforetak som utlyser hjemler for psykologspesialist sørger
 - 572 for tilstrekkelig kapasitet og kompetanse til å imøtekomme behov hos personer
 - 573 med funksjonsnedsettelse og kronisk sykdom.
 - 574 • at kommunene gir et tilbud om samtalegrupper/møteplasser for dem som vil
 - 575 snakke om temaer innenfor psykisk helse, fortrinnsvis gjennom lærings- og
 - 576 mestringssentrene.
- 577
- 578

579 **10.0 Tilgjengelighet, teknologi, hjelpemidler og**
580 **transport**

581

582

583 **10.1 Universell utforming og ny teknologi**

584 Det haster med å gjøre offentlige bygg, utemiljøer, transportsystemer og IKT-
585 løsninger universelt utformet. For å sikre framdrift må det lages forpliktende planer,
586 settes konkrete tidsfrister og gis de nødvendige økonomiske bevilgninger. Vi vil også
587 arbeide for at personer med CP kan ta del i den nye teknologiske utviklingen på lik
588 linje med alle andre.

589

590 **CP-foreningen vil arbeide for:**

- 591 • at regjeringens helhetlige strategiplan for likestilling av personer med
592 funksjonsnedsettelse sørger for en forpliktende framdriftsplan for å gjøre
593 Norge universelt utformet.
- 594 • at alle skoler og skolefritidsordninger skal være tilgjengelige, gjennom at
595 «Veikart for universell utforming av nærskoler» blir gjennomført innen 2030.
- 596 • at det settes av betydelige midler til universell utforming av eksisterende bygg
597 og at det etableres en ordning med tilpasningstilskudd for offentlige bygg.
- 598 • at andelen boliger med tilgjengelighetsstandard økes.
- 599 • at nye digitale plattformer blir universelt tilgjengelige.
- 600 • at sanseforsterkende teknologi blir utviklet og tatt i bruk, ved blant å
601 etterspørre teknologiprosjekter som kan bedre levekårene for personer med
602 CP.

603

604

605 **10.2 Hjelpemidler og transport**

606 Ulike tilretteleggingsordninger og hjelpemidler er helt essensielt for personer med CP
607 og andre funksjonsnedsettelse for å kunne delta i samfunnet på lik linje med andre.
608 Det er derfor viktig å beholde den statlige finansierte hjelpemiddelordningen, der de
609 individuelle rettighetene er forankret i folketrygden.

610

611 Gode transportløsninger er viktig. I tillegg til å arbeide for en mer tilrettelagt
612 kollektivtrafikk, vil vi også arbeide for bedre skyss- og transportløsninger, gode bil-
613 ordninger og bedre parkeringsløsninger.

614

615 **CP-foreningen vil arbeide for:**

- 616 • at dagens hjelpemiddelordning opprettholdes som en statlig finansiert
617 ordning, hjemlet i folketrygden og med faglig forankring i
618 hjelpemiddelsentralene.
- 619 • at kollektivtrafikk prioriteres med tanke på både tilgjengelige transportmidler
620 og holdeplasser.
- 621 • at ordningen med tilskudd til gruppe 1 bil utvides til å omfatte personer som
622 har behov for bil for utføre dagliglivets funksjoner for å hindre en isolert
623 tilværelse. Dette inkluderer også de som ikke er i arbeid eller utdanning.
- 624 • at ordningen med tilskudd til gruppe 2 bil forenkles og at leveringstiden går
625 ned. Behovet for hjelpemidler bør ha større betydning.
- 626 • at gjenanskaffelsestida for bil reduseres fra 11 til 7 år.
- 627 • at man i større grad samordner ulike innvilgede transportstøtteordningene slik
628 at det blir mindre tungvint og mer fleksibelt for den enkelte bruker.
- 629 • en nasjonal TT-ordning
- 630 • at de som har behov for det får innvilget og å beholde HC-parkeringskort og
631 ledsagerbevis.

632
633